Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas 2003 m. sausio 25 d. Nr. 17 (4)

Saturday supplement January 25, 2003 No. 17 (4)

Bostono Kultūriniai subatvakariai

Jeronimo Kačinsko 95-osios gimimo metinės

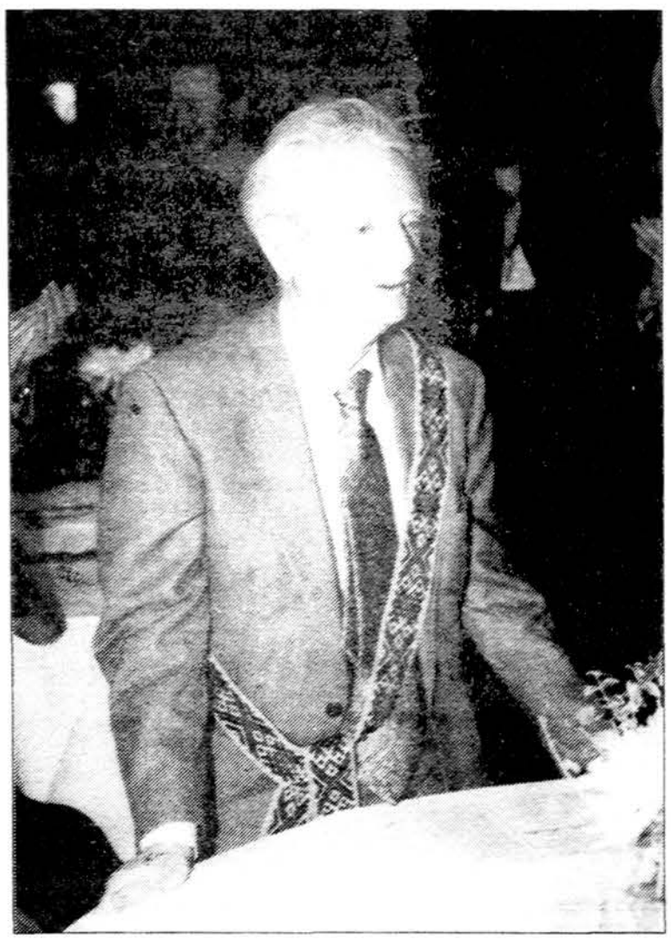

Kompozitorius Jeronimas Kačinskas, švenčiant jo 95-ąjį gimtadienį. Vytauto Sužiedėlio nuotr.

2002-ųjų metų rudenį Bostono lietuviai paminėjo žymaus išeivijos kompozitoriaus ir visuomenės veikėjo Jeronimo Kačinsko 95-ąsias gimimo metines. Ta proga ALTS Bostono skyrius ir „Užjūrio Lietuva" suorganizavo Kultūrinį subatvakarį, kuriame po Birutės Banaitienės įžanginio žodžio, Zita Kurkonienė perskaitė muzikologės, Klaipėdos universiteto Menų fakulteto docentės Danutės Petrauskaitės paskaitą „Jeronimo Kačinsko muzikinė veikla ir asmenybės bruožai", buvo rodoma Lietuvos Radijo ir Televizijos muzikos redakcijos vyr. redaktorės bei ilgametės „Ratilio" vadovės Zitos Kelmickaitės parengta, kompozitoriaus gyvenimui ir kūrybinei veiklai skirta, video laida.

Susirinkusius kompozitoriaus pagerbti žmones vargiai galėjo sutalpinti South Boston Lietuvių piliečių klubo salė — tokią pagarbą išeivijos lietuvių tarpe nusipelnė savo darbu ir gyvenimu Jeronimas Kačinskas. O, klausantis paskaitos ir žiūrint video juostą, vis neapleido mintis: kaip galima tiek daug atlikti tik per vieną vieno žmogaus gyvenimą, kad ir garbingai ilgą?..

Pasiremsiu mintimis iš D. Petrauskaitės paskaitos:

„Paprastai žmonės yra vertinami ne už pragyventus metus, bet už atliktus darbus. Bet šiuo atveju galima džiaugtis ir vienu, ir kitu. Kai menininkas įžengia į dešimtą dešimtį, nejučiomis iškyla pagrįstas klausimas — kokį gyvybės eliksyrą jis atrado, kad sugebėjo išlikti dvasiškai veržlus bei kūrybingas, domėtis pasauliu ir pasauliui būti įdomus. J. Kačinsko gyvenimas yra tarsi XX amžiaus lietuvių muzikos istorijos atspindys, į kurį žvelgdami galime mokytis, tyrinėti, semtis patirties, o jo nuveikti darbai — pavyzdys kaip reikia kovoti už savo meninių idėjų realizavimą, visur ir visada išliekant savimi.

Gyvendamas Vokietijoje J. Kačinskas turėjo progos diriguoti Augsburgo simfoniniam orkestrui, o Amerikoje — įvairių miestų bei įvairaus pajėgumo simfoniniams kolektyvams. Išeivijoje J. Kačinskas buvo vertinamas kaip vienas iškiliausių lietuvių dirigentų, todėl jam buvo patikimi patys atsakingiausi renginiai. Vienas tokių vyko 1952 metų rudenį Niujorko Carnegie Hall. Tai buvo trijų Pabaltijo tautų simfoninės muzikos koncertas, turėjęs atkreipti JAV valdžios bei amerikiečių visuomenės dėmesį į trijų pavergtų tautų likimą. Tuomet J. Kačinskas dirigavo garsiam orkestrui, sudarytam iš NBC ir Niujorko filharmonijos muzikantų, ir užsirekomendavo kaip puikus mažai žinomos šalies dirigentas. Šis sėkmingas debiutas Amerikoje jam atvėrė kelius į naujas koncertines scenas. J. Kačinskui teko diriguoti Vašingtono nacionaliniam, Kembridžo, Broktono, Bostono universiteto, Berklio muzikos kolegijos, jungtiniam Massachuset mokyklų, Čikagos Lyric Opera simfoniniams orkestrams. Didžiulė dirigento sėkmė buvo 1960 metais iš kelių dešimčių kandidatų laimėtas konkursas Melrose simfoninio orkestro vadovo vietai užimti. Šiam orkestrui J. Kačinskas vadovavo devynerius metus ir nusipelnė didžiulės amerikiečių pagarbos, nes pakėlė atlikėjų profesinį lygį ir geriausiais klasikinės muzikos veikalais pritraukė gausią klausytojų auditoriją. Vienas pagrindinių J. Kačinsko atlikėjiškos veiklos Amerikoje bruožų buvo lietuviškos muzikos propagavimas. Jo dėka pirmą kartą JAV suskambo M. K. Čiurlionio poema „Miške", taip pat K. V. Banaičio ir V. Jakubėno aranžuotos dainos, J. Gaidelio, V. Bacevičiaus ir paties dirigento simfoniniai opusai. Šia prasme J. Kačinską galima vadinti lietuviškos muzikos ambasadoriumi, visur ir visada tarp svetimtaučių puoselėjusiu lietuvišką kultūrą".

Jeronimas Kačinskas gimė 1907 m. Viduklėje. Baigė Klaipėdos S. Šimkaus muzikos mokyklos fortepiono skyrių ir Prahos konservatorijos kompozicijos bei dirigavimo skyrių. Lietuvoje leido žurnalą *Muzikos barai*, dirbo Klaipėdos muzikos mokykloje. 1937 m. J. Kačinsko dėka Lietuva priimta į Tarptautinę šiuolaikinės muzikos draugiją. 1938 m. J. Kačinskas pradėjo eiti Kauno Valstybės radiofono simfoninio orkestro dirigento pareigas. Vilniaus operos teatre pastatė G. Verdi „Traviatą" ir G. Rosini „Se vilijos kirpėją".

1944 m. J. Kačinskas pasitraukė iš Lietuvos ir 1949 m. atvyko į Ameriką. 1967 m. pradėjo dėstyti Berklee muzikos kolegijoje Bostone.

1976 m. Čikagos Lietuvių opera pastatė J. Kačinsko „Juodąjį laivą". Kačinskas buvo apdovanotas Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos Muzikine premija. Berklee muzikos kolegija suteikė jam profesoriaus — emerito titulą.

1987 m. Lietuvoje surengtas pirmasis autorinis J. Kačinsko koncertas. 1991 m. Klaipėda, pripažindama didžiulį J. Kačinsko nuopelną miesto kultūriniam gyvenimui, suteikė jam Klaipėdos miesto garbės piliečio vardą. Kompozitorius taip pat yra Lietuvos Kompozitorių sąjungos Garbės narys ir Lietuvos Nacionalinės premijos laureatas.

Bostono Kultūrinių subatvakarių organizatorė Zita Krukonienė, prieš subatvakarį kalbėjosi su kompozitoriumi. Man perrašant jų pokalbį iš magnetinės juostelės, pakvipo tarpukario laikotarpio Lietuva ir šimtmečio pradžios Lietuvos kultūriniu gyvenimu. O taip pat ir Antrojo pasaulinio karo dūmais bei Vokietijos pabėgėlių stovyklomis.

Pasikalbėjimas darytas 2002 metų rugsėjo mėnesį.

Jeronimas Kačinskas (toliau J. K.): — aš rašiau gausiai chorams, kadangi buvau labai sužavėtas lietuvių chorais. Ponia Kalinauskienė buvo labai pasižymėjusi chorvedė — ji su vaikais, galima sakyti (na, ne visai vaikais), nuvažiavo į Paryžių ir laimėjo pirmą pasaulinę premiją. Tai aš jai rašiau — mišias parašiau moterų chorui. Žinote, o dabar man jau sunku rašyti — mano klausa labai sugedo: kartais „c" atrodo kaip „d", o „d" atrodo kaip „e" — labai sugedo klausa. Bet dar nežinau — gal dar pabandysiu išspausti.

Zita Krukonienė (Z.K.): — O ar bando kas nors Jūsų kūrinius kataloguoti? Ar turite kokį studentą?

J. K.: — Neturiu. Nekreipiau dėmesio į tai. Muzikos archyvas šiaip jau tuo užsiima. Bet jie neaktyvūs — jie neplatina nieko.

Z. K.: — Tai tas archyvas yra Lietuvoje?

J. K. Taip. Lietuvoje.

Z. K.: — Jūs turite daug profesijų. Kiek — keturias? Pedagogo, kompozitoriaus, dirigento ir vargonininko. Kuri profesija Jums pati geriausia, labiausiai prie širdies? Jei būtut galėję tik vieną dalyką daryti — ką darytute?"

J. K.: — Sunku man pasakyti. Dabar man prie širdies malonu vargonininkauti, kadangi tai dvasiniai pakelia. Bet šalia to, dar visada ir kurdavau muziką. Negaliu pasirinkti. Kamerinės muzikos labai daug rašiau.

Z. K.: — Ar patiko dirbti pedagogu — mokytojauti?

J. K.: — Patiko... Žinot, Lietuvoj — nelabai, kadangi mokiniai pasipūtę. Turėjau vieną tokį, berods, Mikulskis, tai užuot to, kad jį mokytumei — jis tave moko. Ir dar kiti tokie, į jį panašūs. Bet labai patiko dirbti čia su studentais — aš dirbau 19 metų. Tai jie darydavo dėstytojų įvertinimus — „evaluation". Nors tai būdavo konfidencialu, bet man pakišdavo: „Pasiskaityk, girdi, kaip apie tave gerai rašo studentai". Labai su jais sugyvenau — žinote, kitokie.

Z. K.: — Jeigu Dievas duotų galimybę ką nors pakeisti gyvenime — ką keistute?

J. K.: — Sunku man pasakyti...

Z. K.: — Ar manote, kad išvažiavimas iš Lietuvos Jums, kaip žmogui, davė kiek ir teigiamo?

J. K. — Žinote, aš tikrai pažinau gyvenimą ir žmones. Žmones pažinau. Paskui ir patį tikėjimą pažinau daugiau. Išvažiavimas buvo didelė pamoka. Daugelį kartų teko būti pavojuje karo lauke, kai jau tikrai atrodė, kad jau neišliksi. Tuomet dirbome per ilgai, spalio 6 dieną... vos vos ištrūkome. Ilja Erenburg, propagandistas, šaukė per radiją: „Ką tik sutiksite, įžengę į Vokietiją — žudykite kuo žiauriausiu būdu — moteris, vaikus, maišykite jų pilvus..." Tai aš pamačiau, kaip yra svarbu mums išbėgti. Elena pavargdavo, sakydavo — pailsėkime. Aš sakydavau — ne, negalime, todėl, kad aš Vilniuje komunistams nusikaltau — gavau visokių papeikimų, įspėjimų. Kaip ir Hitlerio režimas... Bet ir patys vokiečiai, kurie dirbo Radiofone — jau nebetikėjo... Jau nebesisveikindavo „Heil Hitler".

Z. K. — Ką Jūs manote būtute pasiekęs Lietuvoj, jei nebūtų buvę karo? Jūsų karjera, jau prieš pasitraukiant, buvo iškilusi labai aukštai?

J. K. Taip, buvau pakviestas į Dubrovnik, kur būdavo labai dideli festivaliai. Paskui — į Prahą, lietuvių muzikos

Kompozitorius Jeronimas Kačinskas su žmona tarp Kultūrinio subatvakario Bostone organizatorių. Vytauto Sužiedėlio nuotr.

atlikt. Prieš pat karą... Tai, žinoma, būtų prasidėjusi europinė karjera...

Z. K. — Bet karas viską sujaukė...

J. K. — Tas karas turėjo kilti — buvo tokios jėgos atsiradę, kad tai buvo tiesiog neišvengiama... O dabar kas gi — ir dabar tas pats... Pavojingas laikas... Pora žmonių gali užnuodyti didelius plotus — tie savižudžiai... Tai tokie dalykai man irgi eina per galvą... Ne tik apie muziką, bet ir apie pasaulio įvykius galvoju.

Z. K. — Ar galvojimas apie pasaulio įvykius duoda minčių kurti muziką? Ar kyla iš to noras rašyti?

J. K. — Ne. Tai tik mažina norą rašyti. Bet vis tiek aš parašiau šituos penkis kūrinius... Dar parašiau.

Z. K. — Tai kas skatina geriau rašyti — ar krizė, ar džiaugsmas? Tai yra, kada labiau norite rašyti muziką — kai esate liūdnas, ar kai esate linksmas?

J. K. — Kada yra įkvėpimas, tuomet daugiausia. Tada.

Z. K. — O iš ko ateina įkvėpimas?

J. K. — Negaliu pasakyti.

Z. K.: — Tik ateina, ir viskas...

J. K. — Žiūrint, kokia nuotaika. Tuomet užeina noras.

Z. K. — Ką geriausiai atsimenate iš vaikystės?

J. K. — Sunku pasakyti. Labiau — iš jaunystės, konservatorijos laikų... Turėjau nepaprastai gerą vyrų chorą — vokiečiai žavėjosi. Vieną sykį mane pristatė savo vyrų chorui — keli šimtai žmonių buvo vyrų chore. Ir, nepaisant mano atsisakinėjimų, jie būtinai prašė, kad aš atsistočiau ir pravesčiau tą vyrų chorą. Tai aš sakau: „Žinote, jūs turite gerą dirigentą, puikų dirigentą — nieko daugiau įnešti aš negalėsiu". Bet jie vis tiek prašė. Tai čia man buvo malonumas.

Marijošius irgi tam mūsų vyrų chorui dirigavo. Paskui jis pasitraukė į Kauną, į operos skyrių — jam opera labiau prie širdies buvo. Ne taip, kaip simfonija. Tai aš tuomet pasilikau vienas. Man buvo dar vienas malonumas, kad aš turėjau Radiofono orkestrą Kaune — jį paskui perkėlė į Vilnių. Tik viena nelaimė buvo, kad visus žydus, kurie grojo orkestre, užėję vokiečiai sugrūdo į getą. Jie buvo geri muzikantai, buvo patyrę — tai buvo tikra nelaimė, negalėjai pasipriešinti visiškai. Taigi buvo tarpas — su orkestru. Paskui pasidarė filharmonija, bet ta filharmonija nebuvo tokia stipri, kaip Radiofonas.

Z. K.: — Tai Filharmonija atsirado dar karo metais?

J. K.: — Taip, karo metais.

Z. K. — Tuo pat metu buvo du orkestrai — Radiofonas ir Filharmonija?

J. K. — Taip. Filharmoniją vedė Dvarionas. Bet, net kažkaip keista — iš tikrųjų jam muzikiniai nesisekė. Kai užėjo komunistai, manęs prašė perimti, bet aš nesutikau, nes turėjau daug geresnį Radiofono orkestrą. Komunistai ignoravo tą orkestrą, mat, jis buvo labai lietuviškas. Jo žmonės dalyvavo slaptose organizacijose prieš komunistus, kai kurie ginklus karstuose vežė į Kintus kovotojams... Į karstus sukrovę. Atsirado, kad išdavė. Dalį žmonių išvežė į Rusiją...

Z. K. — Tai... orkestrantai?

J. K. — Taip. Orkestrantai. Bet žinote, sovietai jų nesunaikino, bet sukišo į savo orkestrus. Paskui jie man parašė iš Kijevo, dar iš kitų miestų...

Z. K. — Jie buvo labai talentingi?

J. K. — Taip. Štai kad ir Kučingis: Sibire kai dainuodavo, tai labai patikdavo... O kai grįžo į Lietuvą, tai jį ignoruodavo, net pats direktorius.

Z. K. — O kaip vertinate išeivijos muzikinį gyvenimą? Kaip manote, ar jie galėjo čia daugiau padaryti, ar kažkokia stipresnė organizacija turėjo būti?

J. K. — Žiūrint kur, nes buvo Vokietijos ir Amerikos laikotarpis. Žinoma, Amerikoje būta ilgiau, tai čia susidarė geresnių chorų. O orkestrai netoli nuėjo, nepažengė. Bet jau net ir Vokietijoje buvo gana gerų chorų. Iš Lietuvos suėję geri choristai, nebuvo, ką kita veikti. Tai kas antra, kas trečia diena turėdavome repeticijas — išvystėme gerus chorus. Buvo malonu dirbti — sunkiausius dalykus galėdavome atlikti.

Z. K. — Ar buvo gera gyventi Bostone? Ar būtute norėjęs kitur?

J. K. — Žinote, buvo gerai, kadangi miestas prieinamas — viską lengva pasiekti. Tiekimas geras. Bet... aš negalėjau čia sukurti gero choro. Pačioj tik pačioj pradžioj kai buvo 84 choristai, bažnyčioj giedodavo ir koncertuose, Esplanadoje turėjome koncertą įvairių tautų. Tai mus įvertino geriausiai, ir po to laikė, kad tai geriausias choras Bostone. Harvard universitetas tuoj po to pakvietė atlikti programą. Bet kunigai užprotestavo, kadangi Harvard — masonai ir t.t. Bet čia buvo labai netikęs protestas. Tuomet, kada jau nebeatlikome tos programos, tai pusė choro išėjo. Ir sukūrė tuomet Gaidelio chorą.

Z. K. — O Gaidelis turėjo irgi savo chorą? Buvo du chorai?

J. K. — Iš tikrųjų buvo keturi chorai: bažnyčios, Gaidelio, „Sandaros" — senųjų išeivių, ir komunistų choras. Taip buvo. Ir dainų šventes ruošėme. Bet jie visi iširo, ir liko tik bažnytinis choras.

* * *

Vėl norėčiau trumpam sugrįžti prie D. Petrauskaitės paskaitos minčių:

„1931-1932 metais J. Kačinskas, Čekų noneto prašymu, parašė trijų dalių instrumentinį kūrinį — Nonetą styginiams ir pučiamiesiems. Čekų atlikėjai jį grojo įvairiose Europos šalyse ir atkreipė muzikos specialistų dėmesį. J. Kačinskui buvo pasiūlyta, kad jis galėtų kaip Lietuvos atstovas įstoti į prestižinę, Tarptautinę šiuolaikinės muzikos draugiją (SIMC). Jai tuo metu priklausė nemažai Amerikos ir Europos šalių, pasiekusių laimėjimų šiuolaikinės muzikos srityje.

Nukelta į 2 psl.

Šio šeštadienio priedo puslapiuose:

Kompozitoriaus 95-asis gimtadienis. — 1 psl.

„Dainavos" ansamblio koncertas; šiuolaikinė skulptūra. — 2 psl.

Guido Michelini — italas lituanistas; Los Angeles Dramos sambūris ir „Lady Makbet iš Akmenės". — 3 psl.

Nuskriaustieji V. Juknaitės akimis; Kanados lietuvės romanas apie sugrįžimą. — 4 psl.

„Dainavos" ansamblis 2003 m.

„Marija, gelbėk mus"

Lietuvių meno ansamblio „Dainava" religinis koncertas įvyko 2003 m. sausio 19 d. Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioj, siekiant paminėti žuvusius už Lietuvos laisvę ir Sibiro maldaknygės *Marija, gelbėk mus* 50 metų sukaktį. Negaliu nepaminėti, kad ši koncerto data sutapo ir su kita sukaktimi: 1953 m. sausio 19 d. mirė vienas Čikagos lietuvių muzikų didžiūnų — Antanas Pocius. Tai buvo stebėtinai veikli, šviesi asmenybė, labai daug pasitarnavusi, išlaikant lietuvybę Amerikoje ir lietuvių puoselėjamą muziką tinkamoj aukštumoj.

Darius Polikaitis.

Malonu, kad šią dieną įvykęs ir „Dainavos" koncertas buvo neabejotinai aukšto meninio lygio. Gražiabalsis choras buvo gerai susigiedojęs, turėjo gerą dikciją; jo kvėpavimas detališkai išmąstytas ir vadovo gerai apvaldytas, nors orkestras keliose vietose ir turėjo mažų nelygumų. Tarpe giedojimų buvo įterpti aktorės Audrės Budrytės-Nakienės skaitymai iš Adelės Dirsytės prieš 50 metų parašytos Sibiro maldaknygės.

Koncertas pradėtas *a capella*, prieš keliolika mėnesių mirusio vokiečių kompozitoriaus Franz Biebl įsimintino grožio giesme „Ave Maria". Joje daug švelnumo, tyrumo, kartu ir paprastumo, nepaisant kai kurių netikėtų ir įmantrių harmonijos junginių. Kūrinys parašytas 1964 m., bet išpopuliarėjęs tik paskutiniame dvidešimtojo amžiaus dešimtmetyje. Visų keturių dainininkų balsai buvo darniai išlyginti. Giedojo Liudas Landsbergis, Marius Polikaitis, Audrius Polikaitis ir Kęstutis Daugirdas.

Ne tiek išlygintas buvo balansas tarpe choro, solisto Algimanto Barniškio ir orkestro Fausto Strolios parašytoj giesmėj „Suledėjusiomis lūpomis". Vietomis orkestras „užmušė" solisto Algimanto Barniškio giedojimą. Tai galėjo būti ir orkestracijos kaltė, nes originaliai ši giesmė buvo rašyta Dainų šventei, kada solistas, kartu su masiniu choru dainuodamas, naudojosi mikrofonu. Bet pasitaikė ir orkestro mažų netikslumų. Anaiptol, jaunų choristų drąsus pasisiūlymas tėvynei aukotis, prašant Marijos jiems suteikti drąsos ir ištvermės, ir dargi išlaikyti juos „gražiai ateičiai", skambėjo jaudinančiai šiltai.

Labai įdomu, kad jaunoji „Dainava" Dariaus Polikaičio vadovybėje nepabūgo į savo programą įtraukti 20-to amžiaus prancūzų kompozitoriaus Maurice Durufle „Requiem". Durufle buvo Grigalinio choralo instituto Paryžiuje direktorius, tai ir visuose savo kūriniuose jis naudoja Grigalinio choralo citatas. Kas savotiška, kad choralas, savo prigimtimi būdamas vienbalsė (neharmonizuota) melodinė slinktis, šio kompozitoriaus dėka suskamba naujai ir šviežiai, kai jis panaudoja to meto kompozicinę techniką. Grigalinė melodija staiga palydima tyvuliuojančio vargonų akompanimento ar kitų choro, ar orkestro balsų. Durufle nebuvo labai produktyvus kompozitorius (sukūrė 14 veikalų), bet visi jo kūriniai kruopščiai išbaigti ir jo „Requiem" yra pats žymiausias bei svarbiausias. Choras skambėjo švariai, ir jautėsi (nors ir publikai nematoma) tvirta dirigento ranka. Durufle atstovauja moderniajai prancūzų muzikos mokyklai, bet jo saikus modernizmas nepameta eilinio klausytojo. Lietuviška Čikagos visuomenė su nemeluotu dėmesiu išklausė devynių dalių kūrinį, kurio lotyniškas tekstas buvo patogiai kiekvienam klausytojui išverstas į lietuvių ir anglų kalbą, išspausdintas koncerto programose. Šių gedulingų mišių dalį „Domine Jesu Christe" maloniu savo solo tembru papuošė Mariaus Polikaičio solo, o „Pie Jesu" — viešnios solistės Danutės Mileikienės ir violončelininko David Forsman duetas. Akompanimente labai užgirtina Ričardo Soko profesionali palyda vargonais.

Po ilgoko „Requiem" labai tiko Danutės Mileikienės pagiedota ištrauka iš Felix Mendelssohn oratorijos „Elijas" — „Ilsėkis ir lauk, juk Viešpats su tavim". Gaila, kad šis kompozitorius, ypač vertingas savo išbaigta kūrinių forma, per retai pasiekia mūsų klausytojus.

Iki šiol koncertas vyko prie vargonų, kur sutilpo arti 60 narių choras ir 16 narių orkestras. Visados gera publikai pamatyti chorą priešaky. Choro suėjimo į bažnyčios priekį metu vienišas koncertmeisterės Lindos Veleckytės smuikas liūdnai, bet labai prasmingai grojo „Leiskit į tėvynę". Juk prisiminėme ne tik žuvusius nuo sovietų tankų, bet ir Sibire iš bado ir šalčio mirusius, tačiau niekad savo dvasia nepalūžusius lietuvius, kaip Sibiro maldaknygės autorė Adelė Dirsytė ir kt. Choras tyliai įžygiavo, už kraštų nešdamas Lietuvos trispalvę. Publika susiprato vėliavą pagerbti atsistojimu.

Prisimenant išvežtuosius, koncertas užbaigtas patriotišku, labai prasmingu Leonido Abario triptiku „Tremtinio Lietuva" — „Kur tėvynė, kur motutė?, „Eglė" ir „Dieve, mano Dieve", bei Vaclovo Augustino „Tėvyne mūsų". Kūriniai perteikti *a cappella*, tiksliai ir dideliu savimi pasitikėjimu.

Dėkinga publika šiam darniam vienetui noriai plojo. (Gaila, kad orkestras neturėjo progos gauti iš publikos užtarnauto pripažinimo!) Chorui tvarkingai išžygiuojant iš bažnyčios, žmonės užpakaly manęs balsiai džiūgavo choristų jaunumu ir garsiai skaičiavo, kiek nedaug taku praėjo vyresnio amžiaus choristų — penkios moterys ir keletas vyrų (jų reikalingumu chore netenka suabejoti). Galima buvo pamanyti, kad čia buvo amerikietiško „glee club" pasirodymas, bet tokio aukšto lygio, kad yra tikrai kuo pasidžiaugti ir pasididžiuoti. Ką sakytų tie kultūrininkai, prieš eilę metų pasirašę Kultūrinio nuosmūkio manifestą!? Po tokio savųjų („neimportuoto" iš Lietuvos) „Dainavos" choro pasirodymo apie jokį nuosmūkį nė kalbėt negalima!

Klausimėlis programoje išspausdintos sąvokos „solo/trio" reikalu, kuris primena Čikagos apylinkėje atsiradusius bankus, besivadinančius „Third Fifth Bank". Kaip keistai mums beatrodytų, bankas tikriausiai turi istoriją, surištą su tokiu keistoku pavadinimu. Tiesa, solistą gali palydėti pianinas, orkestras, choras, ar kaip šiuo atveju, vokalinis trio, bet „Ave Maria" giesmėje solo balsas kelis kartus tik intonavo ir po to įsijungė į vyrų kvarteto visumą.

Faustas Strolia

J. Kačinsko gimtadienis

Atkelta iš 1 psl.

J. Kačinsko pastangomis, gavus rekomendaciją iš čekų muzikų, 1937 metais Lietuva tapo pilnateise tos draugijos nare. Į kiekvienais metais rengiamas konferencijas bei muzikos festivalius vykdavo labiausiai šiuolaikinės muzikos srityje pasižymėję kompozitoriai — J. Kačinskas, V. Bacevičius, V. Jakubėnas. Didžiulis J. Kačinsko laimėjimas buvo jo Noneto atlikimas 1938 metų Londono festivalyje. Tada šis kūrinys buvo pripažintas vienu geriausiu to meto Europos kūrinių šalia žymaus vengrų kompozitoriaus Bela Bartokos kūrybos. Taigi J. Kačinskui pavyko ne tik išgarsinti save, bet atverti Lietuvai langą į Europą. Deja, Lietuvos klausytojai J. Kačinsko pastangų neįvertino, o jo muzikos nesuprato. Tuomet labiausiai buvo populiarios harmonizutos lietuvių liaudies dainos ar nesudėtinga originali kūryba, paremta XIX amžiaus muzikos išraiškos priemonėmis. Klausytojų ausys buvo įpratusios prie gražių melodijų, darnių sąskambių, prie nuolatinių pasikartojimų, kurie įtvirtindavo pagrindinę kūrinio mintį. J. Kačinsko kūryboje nebuvo nei vieno, nei kito. Klausytojai joje nerasdavo liaudies dainų intonacijų, išraiškingų melodijų linijų. Ir jiems buvo nesvarbu, kad Europos profesionalioji muzika buvo jau toli pažengusi į priekį, kad ėmė nykti tonacija ir pradėjo atsirasti naujos komponavimo sistemos. Lietuvos klausytojai džiaugėsi romantiniu Kauno Valstybės operos teatro repertuaru, dainininkų benefisais ir mažai domėjosi simfonine, kamerine, o juo labiau šiuolaikine muzika. Tad ir J. Kačinsko Noneto niekas iš lietuvių neapsiėmė groti, o kai jį Lietuvoje atliko čekai, pasipylė aštri kritika. Panašiai sekėsi ir V. Bacevičiui, kuriam šiaip ne taip pavyko su Kauno operos orkestru atlikti 'Elektrinę poemą', tačiau orkestrantai ją grojo tyčiodamiesi, apvertę natas aukštyn kojomis.

Kaip nebūtų keista, bet daug dėmesingesnį klausytoją J. Kačinskas surado išeivijoje. Gyvendamas Vokietijoje, jis sukūrė vienas gražiausių savo dainų, kurias mielai dainavo Augsburgo mišrus choras, o šiandien jos nuolat skamba Lietuvoje. Tai 'Esi dangau', 'Lietuvos takeliai', 'Jau saulutė leidžias', 'Suskambėjo', 'Žvangučiai'. Laisvai plėtojama forma, šalutinių laipsnių akordais, mažai kontrastuojančių muzikinių minčių dėstymo būdu J. Kačinskas sugebėjo sukelti pastelinių spalvų regimybę, lietuvio sielai labai artimą skaidraus liūdesio, švelnaus ilgesio ir santūraus džiaugsmo pojūtį. Vėliau šias dainas ne kartą atliko amerikiečių chorai. Gyvendamas Augsburge, J. Kačinskas rašė ir simfoninius kūrinius — poemas 'Giesmė į šviesą', 'Atpirkimo misterija'. Pastaroji buvo užbaigta Bostone ir šiandien yra vertinama, kaip pirmasis lietuvių simfoninis religinės tematikos kūrinys".

Kaip jau minėjau, į Bostono Kultūrinį subatvakarį pagerbti kompozitoriaus susirinko keli šimtai Bostono lietuvių. Bet turbūt nedaugeliui susirinkusiųjų buvo gerai žinoma, koks didelis menininkas buvo ir yra tarp jų sėdintis šis kuklus, Lietuvos spaudos žodžiais tariant, „kenksmingai nesireklamuojantis" žmogus. O man pačiai tiek subatvakrio metu, tiek ir vėliau, dirbant prie šio straipsnio — vėl perverčiant D. Petrauskaitės paskaitą bei iš įkalbėtos juostelės užrašant Z. Krukonienės pokalbį su kompozitoriumi, — neapleido mintis: kaip galima per vieną žmogaus gyvenimą tobulai įvaldyti net keturias profesijas — muzikos kūrėjo, atlikėjo, pedagogo ir dirigento, ir kiekvienoje jų tiek daug pasiekti. Tiktai per vieną, nors ir ilgą, vieno žmogaus gyvenimą!.

Jeigu kompozitorius tai padarė — vadinasi, įmonoma! Tegul ir nedaugeliui iš mūsų.

Duok, Dieve, kompozitoriui geros sveikatos ir kūrybingų metų. **Rima Marija Girnius (Krištaponytė)**

Kompozitorius Jeronimas Kačinskas per autorinį koncertą Klaipėdoje. 1991 metų rugsėjis-spalis.

Šiuolaikinė skulptūra

Žilinsko galerijoje, Kaune, įvyko šešių lietuvių skulptorių paroda, pavadinta „Apie gamybą" skulptūroje. Lietuvių spaudoje ji buvo pastebėta, kaip viena įdomiausių pastarojo meto skulptūros parodų.

Atsiradus naujom technologinėm medžiagom, kinta mūsų aplinka, kinta galvojimas. Skulptorius yra priešpastatytas naudoti savo skulptūroje, medžiagas, kurios nebuvo įprastai vartojamos. Nauja medžiaga atskleidžia naujus horizontus, naujas išraiškas, naujus santykius su aplinka.

Kuratorė Elena Liubytė pakvietė 6 skulptorius: Eleną Urbaitis, Ramūną Alminą, Robertą Antinį, Petrą Mazūrą, Mindaugą Navaką ir Vladą Urbanavičių. Šie skulptoriai jau 8-ame dešimtmetyje pradėjo domėtis technologijos sukurtomis medžiagomis.

Ramūnas Alminas derina tradicinį plieną su naujais cheminiais junginiais. Jo aprašymai apie savo kūrybą leidžia pajusti šiuolaikinę skulptūros vyksmo eigą.

„3.2 mm storio stiklo kapsulė — skaičiai, atomai, molekulės, junginiai, reakcijos, formulės — pasakiškas spalvų pasaulis, nuostabūs kristalai, milijoninės derinių galimybės — paslaptis, baimė, pavojaus nuojauta, susižavėjimas — technika, gręžimas, pjovimas, visiškas neišmanymas, sprogs — nesprogs? — chemiko Dariaus Jasaičio konsultacijos — chemijos bazė, sandėliai, katakombos: tamsa, balos, neaiškios kilmės lašai, keistas rūkas, klaiki smarvė, pažaliavę pirštai — gamta, kvapios gėlės, jūra, saulėlydis — tos pačios medžiagos rinkinys, nuodai — 37 cheminių junginių sluoksniai, procesas vis dėlto vyksta — kapsulė".

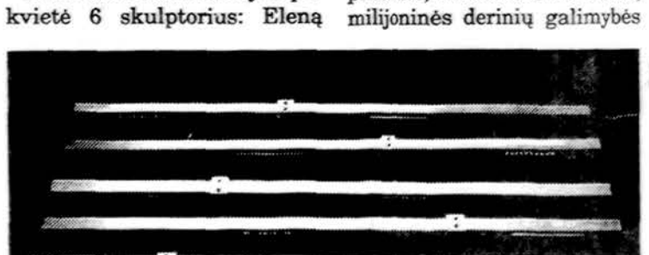

Elena Urbaitis. „Šviesos barai". Aliuminijus, neoninės šviesos.

Petro Mazūro tradicinio stiliaus bronzos figūra stovi prie Žilinsko galerijos, sukurta anksčiau. Dabar jis kuria vykstančius procesus aplinkoje technologinėmis priemonėmis. Mazūro darbas susideda iš įvairių metalo medžiagų, kurių tarpe yra įsodintas augalas. Jis egzistuoja darniai ir meniškai sudarytoje aplinkoje.

Elenos Urbaitis šviesos barai — derinys aliuminijaus su neonine šviesa.

Nukelta į 3 psl.

VDU rektorius V. Kaminskas (iš kairės), prof. G. Michelini ir prof. S. Karaliūnas.

Guido Michelini — italas lituanistas

Niūrios, šaltos, apgaulingos žiemos dienos... Negailestingai tamsūs žiemos vakarai... Prabėgus šventiniam šurmuliui žiema ir vėl įsupo žmones į kasdieninės rutinos verpetą. Trūksta pinigų, nėra pramogų, darbo daug, rodos, kitaip ir būti negali... Gali! Dar ir kaip gali! Tereikėjo š.m. sausio 14 d. ateiti į VDU rūmuose, Marijos Gimbutienės vardo auditorijoje, vykusį susitikimą su Italijos Parmos universiteto profesoriumi Guido Michelini. Teatro aktorės bažnytinių giesmių žodžiais, lydimais švelnios dūdelės melodijos, kvietė susipažinti su svečio išleista knyga „Prūsijos lietuvių bažnytinės giesmės. Nuo Mažvydo iki Kleino". Svečias yra vienas garsiausių užsienio baltistų, senųjų kalbos paminklų tyrinėtojų, Klaipėdos universiteto garbės daktaras, už nuopelnus Lietuvos kultūros tyrinėjimui bei populiarinimui Lietuvos Respublikos prezidento Valdo Adamkaus apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu.

Susitikime ir knygos pristatyme dalyvavę universiteto bendruomenės nariai: monsinjoras V. Vaičiūnas, prof. L. Gudaitis, prof. S. Karaliūnas, prof. R. Apanavičius, doc. I. Skurdenienė, doc. V. Vasiliauskienė, doc. R. Marcinkevičienė bei pats rektorius V. Kaminskas, ne tik negailėjo pagyrimų svečio kūrybai, bet ir maloniai supažindino susirinkusius su prof. G. Michelini asmenybe.

Popietės svečias į Lietuvą atvyko iš Parmos universiteto, kuriam priklauso ir įžymusis Parmos vienuolynas, rektoriaus pastebėjimu, dar kitiems žinomas iš to paties pavadinimo filmo. Lietuvoje G. Michelini ne tik renka medžiagą savo mokslinėms knygoms, bet ir dėsto Klaipėdos bei Vytauto Didžiojo universitetų studentams paskaitas apie sanskrito ir lietuvių kalbos ryšį. Su šiomis aukštosiomis Lietuvos mokyklomis, pagal Europos Sąjungos programą, bendradarbiauja Parmos universitetas.

Pernai gruodį Parmoje išleista studija apie Prūsijos lietuvių bažnytines giesmes yra skirta lietuvių kalbos paminklų tyrinėjimams, pasižymi ne tik gausia, originalių įžvalgų kupina, lietuvių kalbos paminklų tyrinėjimo medžiaga, bet ir yra didelis indėlis pristatant Lietuvą Italijai bei Europos Sąjungai. Tai jau šeštasis tokio pobūdžio profesoriaus G. Michelini darbas. Lituanistikos temomis profesorius yra anksčiau parašęs dvi monografijas italų kalba, Lietuvoje išleidęs kelis mokslinius leidinius ir beveik šimtą mokslinių straipsnių lituanistikos, Baltistikos bei kitomis kalbotyros temomis įvairiomis Europos kalbomis. Šiuo metu yra parengęs mokslinį 1612 m. pasirodžiusio Lozoriaus Zengštoko giesmyno leidimą, kurį išleisti rengiasi „Baltų lankų" leidykla. Beveik parengtas ir 1666 m. Danieliaus Kleino giesmyno mokslinis leidimas, kuris turi pasirodyti dar šiais metais. Profesoriaus tyrinėjimai ir senųjų tekstų spausdinimai paremti itin kruopščia šaltinių analize bei kompleksiniu teksto ir melodijos studijavimu, kur muzika neretai tampa teksto raktu. Anot profesoriaus, išaiškinti giesmes — tai kaip detektyvinis žaidimas, — painu ir įdomu. Visi jo darbai pasižymi originaliomis kritinėmis įžvalgomis, plačia erudicija bei korektiška moksline diskusija.

Baigęs klasikinės filologijos studijas Bolonijos (Italija) universitete, G. Michelini kartu su savo darbo vadovu V. Mažiuliu 1975-ųjų lapkritį atvyko stažuotis į Lietuvą. Tais laikais, kai Lietuva priklausė Sovietų Sąjungai, užsieniečio noras susipažinti su Lietuva ir studijuoti lietuvių kalbą buvo kone sensacingas. Į Lietuvą jis vyko pro Maskvą, pasak profesoriaus, kaip supakuotas pašto siuntinys, kuriam nepasiklysti padėjo jo darbo vadovo pažįstama poetė A. Achmatova (Rusijos Federacija). Vilniaus universitete išmoko lietuvių kalbą, apgynė filologijos mokslų kandidato, o vėliau ir mokslų daktaro disertacijas. Lietuvoje jam suteiktas habilituoto daktaro vardas, pripažintas ir Italijoje. Profesorius nesigaili savo gyvenimą paskyręs senosios lietuvių kalbos paminklų tyrinėjimui. Jei ne ši jo aistra, galbūt nebūtų susipažinęs su lietuvaite Birute Žindžiūte, vėliau tapusia jo žmona. Gyvendama Italijoje, Birutė puikiai išmoko italų kalbą ir tapo vertėja. To įrodymas galėtų būti, G. Michelini universitetui padovanota, jo žmonos į italų kalbą išversta, knygelė vaikams *Lietuviškos pasakos*, iliustruota L. Gutausko.

Popietės metu netrūko klausimų, diskusijų, nustebusių ir susižavėjusių klausytojų padėkos žodžių už neįkainojamą G. Michelini darbą. Susirinkusieji profesoriui linkėjo sėkmės, neišsenkančių tyrinėjimo šaltinių ir niekas neskubėjo išeiti...

Paruošė:
Milda Zinevičiūtė, MI-4

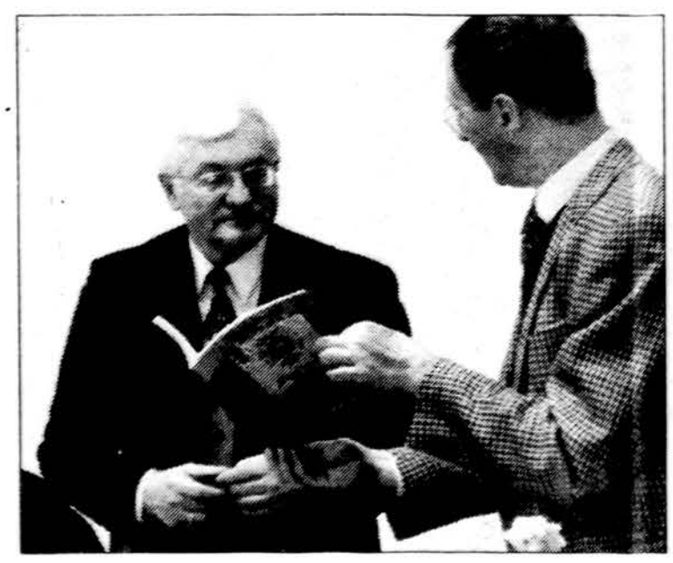

Savo žmonos Birutės į italų kalbą išverstą knygelę vaikams *Lietuviškos pasakos* rektoriui V. Kaminskui įteikia prof. Guido Michelini.

*** Pagal rengiamą naująjį Lietuvos bibliotekų įstatymą** nebelieka valstybinės reikšmės bibliotekų, o seniausia šalyje Vilniaus universiteto biblioteka prilyginama paprastai. Universiteto rektorius, bibliotekos darbuotojai nerimauja dėl ateities ir finansavimo, tačiau Kultūros ministerija ramina, jog biblioteka praras tik savo statusą, kuris, be pavadinimo, daugiau nieko nereiškia.

„Lady Makbet iš Akmenės"

Imponuojanti antraštė. Tiktų bet kuriai kruvinai tragedijai. Ji tiko ir pernai Los Angeles Dorothy Chandler paviljone pastatytai Dmitri Šostakovičiaus operai „Ledi Makbet iš Mstensko". Tačiau dramaturgui Jonui Mackoniui (g. 1922 m. Paąžuolėje, Varėnos rajone) ji tapo akstinu tik komedijai.

Nežinau, ar jo šio pavadinimo veikalas buvo vaidintas Lietuvoje. Bet sausio 11–12 d., šeštadienį ir sekmadienį, stebėjau keturių situacijų komediją „Ledi Makbet iš Akmenės" Los Angeles Šv. Kazimiero salės scenoje. Režisavo JAV LB 2002 metų laureatas Algimantas Žemaitaitis, stebėtinai sutelkęs futbolo komandos žaidėjų skaičių atitinkantį aktorių sąstatą. Toje vienuolikėje gaiviomis vaidybos spalvomis švietė keli jauni debiutantai ir keli Dramos sambūrio brandūs veteranai, šiam įvykiui gerokai atjaunėję. Ir kiti — jau ne sykį per pastaruosius metus praturtinę LA lietuvių sceną įvairiais personažais.

Verta pabrėžti, kad šeštadienį pilnoje salėje daugiausia susibūrė trisdešimties metų neprašokusi publika ir jaunesnieji. Kažkaip priminė lapkričio 23 d. Latvių salėje vykusio A. Mamontovo koncerto entuziastingos jaunos auditorijos gausumą. O sekmadienį vaidinimą stebėjo tik pusė tiek žmonių, žymia dalimi vyresniųjų, nuolat atvykstančių į pamaldas. Kai kurie jų, sėdėję salės viduryje, skundėsi daug ko neišgirdę. Man, sėdinčiam priekyje, girdimumas nebuvo problema, gal tik vietomis aktorių ištarimo aiškumas ir kalbėjimo sparta. Šekspyras yra pasakęs, jog komedijos sėkmė priklauso nuo klausytojų ausų pajėgumo. Todėl šiuo atveju jaunieji yra pranašesni žiūrovai. Jie sugeba ir smagiau juoktis.

Pagrindinei veikėjai Zitai (Indrajai Šulcaitei) makbetiško įtūžimo apimtai, tenka ne žudynių vykdymas, bet perdėm juokingų situacijų kurpimas ir drauge šiek tiek menkavertiškų menininkų gyvenimo sujaukimas. Taigi negrėsmingas kerštas.

Suprantama, yra ko pykti jaunai provincijos mergužėlei, iš prigimties apdovanotai vaidybos talentu. Jos aspiracijas įstoti į teatrinio meno fakultetą per egzaminus pakerta komisijos nariai: režisierius Narcizas Burokas (Amandas Ragauskas) ir docentė Petronėlė Radžiūtė (Daina Žemaitaitytė). Anot docentės, istorijos žinių nepakankamumas. Tai sužinome iš Zitos pokalbio su rūbininku (Jurgiu Kajota). Čia pasislėpusi herojė dar pasiklauso Buroko ir Radžiūtės pašnekesio. Jaučiasi žiauriai nuskriausta. Iš rūbininko sužinojusi egzaminuotojų adresus, Zita pradeda savo kerštо akciją.

Ši sklandi ir įtikinanti užuomazga, su svariai debiutuojančiais vaidintojais, J. Kajotu ir šios komedijos žvaigžde, sakyčiau, didžiuoju režisieriaus atradimu, I. Šulcaite, mus smagiai įveda į kitas situacijas. Manau, teisingai autorius veiksmus vadina situacijomis, nes jų eiga savo gajumu artima televizoriuje nuolat rodomom „sitkomedijoms", kur pilna kandžiai juokingų frazių. Jonas Mackonis šiuo atžvilgiu palyginti santūrus. Pjesė parašyta sovietmečiu, 1978 metais. Realistiniu būdu, stengiantis neperžengti padorumo ribų. A. Žemaitaitį su Jonu Mackoniu suvedė lyrinė drama „Kalėdų senelis iš Los Angeles". Ją Žemaitaitis 1993 m. pastatė LA scenoje. Ji didelio įspūdžio nepadarė.

Nesuklysiu pasakęs, jog „Makbet" antrame veiksme sukaupta beveik visa šios komedijos sėkmės esencija. Daug įdomios kaitos. Veiksmas prasideda režisieriaus Narcizo Buroko (Amando Ragausko) ir jo žmonos Filomenos (Raisos Urbanienės) barniu. Abu emocingi, neatlaidūs, kaip būna gyvenime. Skirtingo dėmesio personažai. Jis pasišventęs režisūrai. Ji pasišventusi savo kūno grožiui. R. Urbanienė yra LA dramos sambūrio ilgametė narė, nepraradusi nei žavumo, nei skardaus balso. A. Ragauskas su ypatinga įtaiga yra suvaidinęs jau eilę svarbiausių vaidmenų. Ir čia jis raiškus, įdomus.

Šiame veiksme bene pati juokingiausia mizanscena yra Buroko pastangos surepetuoti poetišką Romeo ir Džiulietos pokalbį — žiūrovus jukdo ir tas ant sienos avangardiškas paveikslas, kuriame iš korseto pūpso moters dubuo. Zita, įsmukusi į butą ir meluodama įtikina Buroką, esanti jo duktė ir įsiprašo į Džiulietos vaidmens repetavimą, nes numatyta aktorė Elvyra Miliuvienė (Edita Kliučinskaitė) vėluoja. I. Šulcaitei šioje padėtyje permainingai išdaigaujant, pavyksta gerokai prajuokinti publiką, nes ir jos partneris, aktorius Gerardas (Rolandas Žukauskas) yra komiškas tiek išvaizda, naivumu, tiek anemišku deklamavimu. Tikras mėmė. Tad desperatiškai jaučiasi režisierius Burokas. Veiksmą papildo ir kitos juokingos detalės, tad ir tas Filomenos peruko dingimas, tiksliau, atsidūrimas ant Zitos galvos. Taigi, vagystė. Ir žvalaus pinkertoniško policininko Broniaus Dičkaus (Artūro Česnos) pasirodymas. Jo ryžtas surasti nusikaltėlę.

Indraja Šulcaitė „Lady Makbet" pagrindinė aktorė.

Norėtųsi maždaug atpasakoti ir trečio veiksmo situaciją docentės Radžiūtės kambaryje, kur prie jos glaustosi suktas skulptorius Vilius Milius (Remigijus Bobina) — jam knieti iš Petronėlės išvilioti senovinę žvakidę. Kyla aistros. Pasirodo Zita ir sutrukdo jo planus. Čia ir skulptoriaus žmonos Elvyros įsiliepsnojęs pavydas, su gabios Kliučinskaitės žvilgsnių žara. Vėl įsigali konflikto atmosfera. Susišaudymas žodžiais. Daug judesių. Viskas tinka šmaikščiai komedijai.

Ir viename, ir kitame veiksme regime ir girdime išmintingą taikios pusiausvyros reiškėją — rašytoją Joną Anužį, kurio vaidmenį pasigėrėtinai suvaidino Juozas Pupius. Pasakė daug svarių frazių. Atseit, visus raminantis pedagogas. Jį girdime ir ketvirtoje situacijoje, vadinamam epilioge, kai visi veikėjai susirenka „Protėvių" kavinėje. Ir čia liepsnoja pavydo scenos. Pasirodo dar viena, vyrų dėmesį patraukianti, rafinuota gražuolė Moderni mergina (Daiva Kamarauskaitė). Liekna fėja. Tarsi priemonė dar pakiršinti tuos pavyduolius. Groja muzika. Šokama, svaidant tarpusavyje žvilgsnius. Visa tai yra tam tikras šaržas. O gal tuo norima parodyti, kad vyrų ir žmonų santykiai vis dėlto išlieka tokie, kokie buvo komedijos pradžioje. Žinoma, pasigirsta atlaidumo gaida. Pasigirsta ir tos talentingos „Makbet" merguželės, buvusios nenaudėlės, atsiprašymas: „Dovanokite". Atsisveikinimas su makbetišku aštrumu: „Jei nepasmaugsite, sugrįšiu".

Šio pastatymo dailės darbus atliko Sigitas Šniras. Viskas buvo tinkamoje vietoje. Kostiumus derino dailininkė Aušra Maculevičienė. Grimą pritaikė, nieko nepasendindama — Aušra Juškaitė-Rozengard. Garsais ir muzika sielojosi — Paulius Jasiukonis. Jei ne „Oskarai", tai bent „Globai" jiems užtikrinti. Kaip išsamioje, net vaidinimo santrauką pateikiančioje, programoje nurodoma: „komedijos pastatymą finansiškai parėmė dr. Zigmas Brinkis ir Vincas Šaras".

Pranas Visvydas

„Lady Makbet iš Akmenės" atlikėjai. Sigito Šniro nuotrauka.

SKULPTŪRA

Atkelta iš 2 psl.

Kritikas Claude Le Suer pastebėjo (Artspeak, 1982) kad Urbaitis menas atitinka arčiausiai Marshall McLuhan's garsiajai teorijai „The medium is the message", medžiaga yra pati išraiška. Panašiai Petras Mozūras pastebėjo „Naudojama technologija... pati yra išraiškos priemonė..."

Mindaugas Navakas daugiausia iš visų ryškina medžiagų savybes. Jo skulptūros yra sukurtos iš betono, plieno, šiferio, stiklo, silicono ir t.t. Navako architektūrinė didžiulė skulptūra 48 Venecijos Bienalėje buvo padaryta iš šiferio. Šioje parodoje Navakas rodo darbus, sukurtus silicono su minkštos skulptūros savybėmis. Pranašiškas Mc-Luhan pareiškimas: „The medium is the message", charakterizuoja Navako skulptūras taip pat, kurios išsako šių dienų technologijos civilizaciją.

Vlado Urbanavičiaus skulptūrai yra būdingi harmoningų minimalistinių masių santykiai. Jo skulptūra kolona sudaryta iš jo aplinkumoje atrastų medžiagų. Jo pasisakymas yra svarbus šiuolaikinės skulptūros apmąstymams: „Metams bėgant, ribos tarpe kūrybos ir gyvenimo išsitrina — jaučiu, kad mano darbų turinys vis labiau sugeria gaivų aplinkos formų ir medžiagų tikrumą, vis mažiau vietos palikdamas mano rankai."

Išleistas nemažo formato gražus katalogas su skulptorių pasisakymais, biografijomis ir jų darbų nuotraukomis.

E.U.

Leidiniai

Kas atkels vartus, kai tėviškėn sugrįšim?

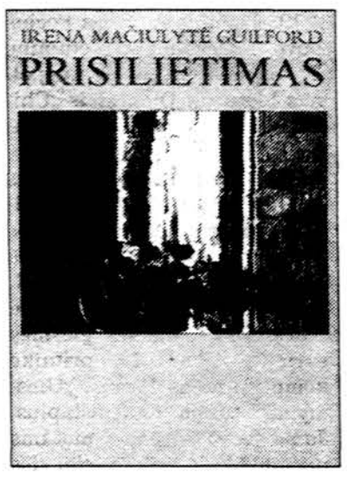

Iš užatlantės atėjo Algimanto Mackaus knygų leidimo fondo neseniai išleistas, galima sakyti dar „šiltas" Irenos Mačiulytės-Guilford romanas *Prisilietimas*. Seniai laukiau šios knygos, nes iš angliška jo variantą skaičiusių išeivių girdėjau, jog knyga vaizduoja ryšius tarp okupuotoje Lietuvoje likusių ir į Vakarus pasitraukusių lietuvių. Kas nežino, kad tie ryšiai gana painūs, kartais dargi skaudūs, ne visi keliai į suartėjimą gėlėmis nubarstyti.

Tie santykiai, susvetimėjimas tarp karo audrų perskeltos tautos, net giminės likimai vaizduojami per pagrindines romano veikėjos Aldonos stebėjimų ir išgyvenimų prizmę (nors šis veikėjos vardas knygoje mažai naudojamas, lyg ir užslėptas, tarsi autorė norėtų apibendrinti šios, jau ne Lietuvoje, o Šiaurės Amerikoje gimusios ir augusios, moters paveikslą). Aldonos tėvas Edvardas, 1944 metais į Lietuvą vėl atėjus komunistams, pasitraukė, o jo brolis Pranas su gausia gimine pasiliko.

Atrodo, koks turėtų būti džiaugsmas, kai po 40 metų išvykėliai atkeliauja iš Kanados, kad ir į susovietintą Lietuvą, kai išskirta plati giminė Vilniaus stotyje susitinka akis į akį, širdis — į širdį! Deja, jau pirmąją susitikimo akimirką tarp jų iškyla susvetimėjimo siena. „Amerikonus" sutinkantieji „sustoja ir spokso, nebylaus akmens ratas... Dvidešimt septyni (tiek buvo sutikusiųjų — **A. N.**) sausi bučiniai nukrenta man ant skruostų. Dvidešimt septyni pašnibždomis ištarti vardai sušnara mano ausyse lyg negyvi lapai", — vykstant susitikimo ceremonijai pati sau pagalvoja romano herojė. Nuoširdumo neparado ir jos artimiausia pusseserė Daiva, su kuria nuo pat vaikystės susirašinėjo, dalijos mintimis ir mergautinėmis svajonėmis. O koks šurmulys, varžybos dėl dovanų kilo viešbutyje, svečiams atidarius išsipūtusius lagaminus! „Šitas juodas man!" — teta Sofija traukia rankinuką į save, o pusbrolis Andrius griebia džinsus.

Kai romano svarbiausia veikėja pusseserei ant kaklo užsega kuklų niekutį su geltona grandinėle, ši viltingai nudžiunga: „Čia auksas!" Sutrikusiai, pyktelėjusiai ir susigėdusiai Aldonai galvoje šmėkšteli: „Auksas? Jie tikėjosi aukso? Net ir dabar, praėjus keturiasdešimčiai metų, jie vis dar galvoja, kad Vakaruose pinigai guli ant gatvės lyg nukritę lapai, tik ir laukiantys, kol juos sušluos į karučius?" O Daivos veide — nusivylimas, lyg yla iš maišo išlenda gobšumas.

Vis dėlto dovanų ritualas tuo nesibaigia — svečiai iš Kanados visą pulkę gimusių dar nusiveda į sovietiniais laikais Vilniuje pagarsėjusią „dolerinę". Apipila dovanomis ir tuos giminaičius, kurie, jau Lietuvai atgavus nepriklausomybę, trims mėnesiams atvyksta pasisvečiuoti pas tuos pačius giminaičius į Kanadą.

Romano autorė mėgina atskleisti tų „amerikoniškų" dovanų prigimtį. Pasirodo, tėvas Edvardas jaučia kaltę, kad, savo artimuosius palikęs pavojuose, anuomet paliko tėvynę, pasitraukė į saugius, ramų ir sotų gyvenimą žadančius Vakarus. „Dolerinėje" pasirašęs gausių prekių čekius „jis atsisuka į būrį, jo veidas spinduliuoja ir laukia". O tuo tarpu romano herojė — duktė Aldona — žiūri ir klausia, ar šiomis akimirkomis tėvas išsivaduoja iš kaltės? Ji nelaimina to atgailavimo, lygiai kaip ir šių eilučių autorius, pats patyręs, jog tie, kurie liko Lietuvoje, nepasitraukė į Vakarus ir išliko nenužudyti, ištremti ir nenukankinti, tai, pasak vieno J. Guilford romano veikėjo, ko gero būtų tapę komunistais, suluošinto mentaliteto asmenybėmis, o geriausiu atveju — prisitaikėliais. Bet juk svarbiausia — laisvė, laisvoje šalyje susiformavusi asmenybė. Sovietinė sistema buvo taip neįtikėtinai baisi ir klastinga, kad ir šiandieninės Lietuvos jaunimo dar nepalieka vergo jausmas, tebeslypinti baimė.

— Ar, būdamas čia, tu jauti laisvę? Ar jauti? — Kartą paklausė Aldonos vyras kanadietis Martynas čia viešinčio žmonos pusbrolio Jurgio.

— Man atrodo, kad esu sekamas, — atsako Jurgis, jo akys laksto į kairę ir dešinę.

Tikrai įžvalgus romano pagrindinės veikėjos (ir autorės) — išeivijos naujosios kartos atstovės, požiūris! Jis dar kartą atsiskleidžia, kai tėvas vėl dosniai apdovanoja jau iš laisvos Lietuvos čia atvykusius giminaičius. Duktė neištveria: „Užtenka! noriu sušukti, trinktelėdama ranka. Užtenka treningų ir marškinėlių, mašinų ir šaldytuvų, žalių suknelių ir Caugar batų! Užteks mėginimų nusipirkti atleidimą!"

Kadangi romane itin daug vietos skirta nepasotinamomis, dovanoms (net ir paskutiniuose knygos puslapiuose iš Lietuvos atvykęs ponas atsisveikindamas savo broliui sako: „Tu toks turtingas, Edvardai. Nupirk man namą. Mes visi atvažiuosim čia gyventi. Mano vaikas dirbs ir mane išlaikys"), tai čia padėti tašką nevertėtų, tuo labiau, kad kai kurių knygos veikėjų supratimas apie tų dovanų esmę, mano galva, gan paviršutiniškas, vienpusiškas. Kai dovanu ir gobšumo varžybu apstulbinta pagrindinė veikėja Aldona apie tai užklausia tėvo, jis nervingai nusijuokęs ir pasimuistęs, atsako: „Jie pritrenkti... Jie nėra matę tokių laikrodžių, tokių batų. Taip. Jie pritrenkti".

Aldona žvelgia giliau negu tėvas: „Dalis manęs nori juo tikėti, bent jau jo paties labui. Ir įsprausti ką nors, bent ką, tarp manęs ir šitų giminaičių, ir dienų, kurios mūsų laukia... Ne, noriu jam pasakyti. Tai aš pritrenkta, apstulbinta to, ką matau".

Į šį Aldonos monologą aš įsprausčiau, kad tos užjūrio giminių ir net visai nepažįstamųjų dovanos, į milijoninius paramos fondus iš asmeninių kišenių dedami, o paskui pagal poreikius tautiečiams, lietuvybei dalinami doleriai — tai giliai žmogiškas, humanistiškas, krikščioniškas, turtingesnių pasidalinimas ištekliais su vargstančiais, beturčiams, nelaimėliams, ko dar labai pasigendama ypač iš naujųjų dabartinės Lietuvos milijonierių, smarkiai turtėjančių verslininkų. Žinoma, be jausmo, gero žodžio numetama dovana ir patį biedniausią gali įžeisti. „Prašau, nustokim pirkti. Geriau pasikalbėkim", — saviškiams siūlo mąstanti romano veikėja Aldona. Šį nuoširdumą, vaišingumą, iš svetur atvykusiems svečiams, Aldona pastebi ir Lietuvoje. „Kartą kavinėje tik žvilgtelėjau į šokoladinių saldainių dėžutę ir ji tučtuojau atsidūrė ant mano kelių".

Bet ir kitomis aplinkybėmis Aldona jaučia susvetimėjimą tarp abiejose Atlanto pusėse gyvenančių tautiečių ir giminaičių. Ji skausmingai junta, kad neturi tikrosios savo tėvynės, jos nesupranta. Prisipažinusi, kad Lietuvoje — tik plevena jos gyvenimo pilkas, kaip prieblanda ir liūdnas šešėlis, ji sielvartauja: „Niekur nepritampu. Nei tarp kanadiečių, kur gimiau. Nei tarp lietuvių, kurie čia atvyko. Nei Lietuvoje, vietoje, kurios nepalikau".

Taigi, Aldona — viena iš tų, kurioje lietuvybės daigai neprigijo, nesulapojo nei šeimoje, nei šeštadieninėje mokykloje, nei Vasario 16-sios minėjimuose, kituose lietuviškuose renginiuose. Matyt todėl ir jos požiūris į Lietuvą, jos žmones pernelyg miglotas, nesuprantamas, negatyvus. Dar būdama paaugle, ji iš gėdos raudo, kai jos močiutė, Toronto gatvėje susitikusi savo seną pažįstamą, kalbėjosi ne angliškai, o jos nuomone keista, viešose vietose netinkama lietuvių kalba. Romane atsiskleidžia ir priežastys: kai paauglė Aldona paklausė savo tėvo, o kodėl laiškuose iš Lietuvos pusseserė Daiva ją vadina seserim, neatsitraukdamas nuo skaitomų *Tėviškės žiburių*, šis tik burbtelė: „Taip priimta". Kitais atvejais dar nori tėvo paklausti, pasikalbėti apie Lietuvoje likusią jo motiną, seserį, kitus giminaičius, pagaliau, kas yra tas Daivos atsiųstoje senoje nuotraukoje jau miręs Sabaliūnas, pasak pusseserės laiško, „jungiantis mus, dvi vieno medžio šakas." Tėvas, deja, vėl sėdi už laikraščio, pusiau pasislėpęs ir nekalbus.

Čia prisimena Eglės Juodvalkės knygos *Cukraus kalnas* pagrindinę veikėją. Nors ji taip pat gimė ir augo Amerikoje, bet svetur ji išsiugdė tikrą savo tėvynę-Lietuvą, savo pasirinkimu esanti lietuvė, ne amerikietė. Kol į Lietuva važiuoti buvo draudžiama, tėvynė jai buvo išeivija ir gimtoji lietuvių kalba. Dabar ji nori gyventi ne Amerikoje, bet savo tikrojoje tėvynėje Lietuvoje, tarp savo tautiečių, giminaičių: *Cukraus Kalno* heroję nuo pat mažens tėvai ugdė lietuvybės dvasia, naudodami net drastiškas priemones: į namus buvo greitai uždrausta neštis angliška žodį, o mama susitarė su miestelio biblioteka, kad dukrai į namus neduotų neštis angliškų knygų. „Ar buvau apgauta? Kažin. Blogiau būtų jaustis lietuve ir negalėti išsireikšti ta kalba", — prisipažįsta *Cukraus kalno* herojė: Lietuvoje susitikusi su giminaičiais, kitais tautiečiais ji nejaučia „nebylaus akmens rato", o ją sutinkančiųjų vardai ausyse nešnara „lyg negyvi lapai", dėl ko sielojasi *Prisilietimo* herojė. *Cukraus kalno* pagrindinis asmuo nejaučia ir dovanų dalijimo ritualo problemų.

Žinoma, dvi geros knygos, dvi skirtingos jų herojės. Tik *Prisilietimo* veikėjai Aldonai, kas atkels vartus, kai priseis tėviškėn grįžti, kaip rašoma knygon įdėtame posmelyje iš Sheinfeld DP stovykloje lietuvaitės, vardu Liucija, 1946 m. sukurto eilėraščio.

Irena Mačiulytė Guilford. *Prisilietimas*. Iš anglų kalbos vertė Dalia Cidzikaitė ir Aušra Veličkaitė. Išleido Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas, 2002 m. 218 Brookside Lane, # A. Willowbrook, Illinois 60527-2907. Tiražas 600. Kaina 17 dol. Knyga gaunama ir *Draugo* knygynėlyje.

Algimantas Antanas Naujokaitis

Vargdieniai, pažemintieji ir nuskriaustieji

(Rašyt. Vandos Juknaitės akimis ir širdimi)

Vandos Juknaitės *Išsiduosi. Balsu* yra tartum tęsinys Victor Hugo ir Feodor Dostojevskij garsiųjų romanų. Paryžiaus gatvių nuskuręs Gavrašas ir Peterburgo našlaitėlė Nelli, nepaisant 142 metų atstumo, yra tartum tos pačios nelaimėlių šeimos, kaip ir Juknaitės Gediminas, Mindaugas, Sania, Vasia, Kolia, Artūras. Tačiau yra ir skirtumas: anų rašytojų vargdieniai — romanų veikėjai (nors tos knygos buvo artimai susietos su tikruoju gyvenimu), Juknaitės vaikai — tikri, dabartiniai Vilniaus sąšlavynų gyventojai.

Išsiduosi. Balsu — baisi knyga. Baisesnė už Sibiro tremtinių atsiminimus. Tremtis baigėsi mirtimi arba grįžimu namo, nepaisant kaip šalti ir nesvetingi buvo išsiilgtieji namai. Vilniaus sąšlavynų vaikams du keliai — į kalėjimą arba savižudybę...

Kažin ar šiuo metu lietuvių literatūroj yra kita tokia knyga, kuri taip trumpai, tokiais taupiais, bet iki skausmo ryškiais bruožais nupiešia komunizmo (bendrai, totalitarinių režimų) pasekmes žmogaus dvasiai. Gal būt, tik Franz. Kafka ir George Orwell sugebėjo tą sunaikinimą iš dalies parodyt, ką padarė Juknaitės knyga, iš tikrųjų, pirmieji 62 psl. (nes toliau rinkinys pokalbių ir straipsnių įvairiomis temomis, kurias autorė interpretuoja iš asmeninio taško).

Išsiduosi. Balsu yra eilė širdį plėšiančių prisiminimų iš keletos vasarų, kada autorė su būreliu savanorių pravedė stovyklas Vilniaus sąšlavynų vaikams. Tai nebuvo stovyklos, kokias mes pažįstam ir suprantam. Tai buvo laukinių žvėriukų siausmas jiems svetimoj aplinkoj. Štai kaip autorė piešia tą vaizdą kapotais sakiniais, kurie krenta širdin, kaip akmenys:

„Užkūrėm laužą. Ir ramybė sprogo. Kaip atominė bomba... Jie vertėsi per galvas. Stumdėsi. Griuvo. Jų siautimas buvo klaikus. Nuožmus. Laukinis. Kitą dieną jie sulaužė visus žaislus... Parengta stovyklos programa išlėkė į orą šipuliais... Buvom sutrikę ir pasimetę. Nuo jų sužvėrėjimo...".

Stovyklos organizatoriai turėjo skubiai pakeist visą programą. Sugalvojo orientacinius žaidimus: bėgimą su kliūtimis, šliaužimą upės vaga, lipimą į medžius. Ir visa tai jie turėję daryt kartu su vaikais. „Kai mes nebepavilkdavom kojų, rašo autorė, vaikų siautimas prasidėjo su nauja jėga... Norėdami jiems padėti, turėjom prisitaikyt..."

Bet viena programa buvusi stebėtinai sėkminga. Tai nežų, užpūliavusių žaizdų gydymas ir utėlių naikinimas. Kodėl? Čia autorė jautriai pasakoja, kokį poveikį turėdavę stovyklų vadovų prisilietimai prie vaikų žaizdų, prie jų gyviais aptekusių galvų. Vargšiukai glaustydavęsi aplink, prašydami dar patept vaistais kiekvieną įbrėžimą, dar ir dar paglostyt nukirptas, nušašusias galvas...

„Niekad nepatirtas, ar seniai pamirštas motiniškas rūpestis, — rašo autorė, — pavertė laukinius žvėriūkščius švelniausiais vaikais..."

Vaikus į stovyklas autorė ir jos padėjėjai surinkdavę iš Vilniaus stočių ir sąvartynų, pirma susisiekę su tėvais (jei tokių iš viso būdavo galima surasti). Neretai pasikalbėjimas su tėvu ar motina baigdavosi — duok du butelius degtinės ir vežkis jį, kur nori... Dauguma vaikų buvo išbadėję. Vilniaus gatvėse jie valgydavo vieną kartą. Jų veidai buvę raukšlėti ir pilki, pilvai išsipūtę. Stovykloje jie suvalgydavę po 5 dubenėlius sriubos ir po puskepalį duonos iš karto... Stovyklos vadovų nustebimui, po savaitės vaikai imdavo blogti! Nusigando, kol suvokė, kad sunormalėjusi mityba subliuškino nuo bado ištinusius vidurius.

Sąšlavynų vaikai, tie laukiniai žvėriukai, buvo pasiekiami meile ir rūpesčiu, bet labai sunkiai. Gatvė juos nuo gimimo įpratino niekuo nepasitikėti, ir tai, kad ta „teta Vanda" juos atsivežė stovyklon, kad duoda sočiai privalgyt ir tepa nežus vaistais, jiems buvo įtartina. Jų supratimu, teta Vanda už tai buvo apmokama dideliais pinigais! Ir vaikai įsižeidė! Jie subruzdo pabėgti, išvažiuoti. „Kuo ilgiau mes čia būsim, tuo daugiau jums mokės", pasipiktinę aiškino jie. Autorė rašo, kad tik po kelerių metų supratusi šitą vaikų logiką:.. „rūpestis ir meilė juos žeidė, palietė žaizdą, kuri taip skauda, kad vaikas gindamasis gali užmušti. Žiauriausiomis priemonėmis jis nori sužinoti, ar jis tikrai reikalingas. Jei tik supras, kad jį globoji tik dėl savo naudos, gali gaut peilį į nugarą..."

Tačiau tose sulaukėjusiose, sužeistose širdelėse dažnai rusena rūpestis savo šeima: pavogtus, suelgetautus centus ne vienas tų vaikų atiduoda savo sergančioms motinoms, vagia maistą savo jaunesnėms sesutėms, nes tėvai alkoholikai arba kalėjime. Tokie faktai, autorės surašyti tais kapotais sakiniais, duria širdin. „Dailius į gatvę išėjo ketverių... Keletą metų elgetaudamas išlaikė motiną ir du mažesnius..." (59 psl.)

Autorė rašo apie kelias tokias vasaros stovyklas. Joms vadovavo ir aptarnavo mažas būrelis savanorių. Vieną projektą parėmė Danijos ambasada. Niekas iš Lietuvos... Vienus metus bendros programos vyko su Vokietijos „Jugendhilfe Verbund". Toji organizacija siunčia savo pedagogus su nusikaltėliais jaunuoliais darbui į kitą šalį, kad pamatytų tikrą vargą ir pradėtų vertint, ką turi. Į Lietuvą atvyko atsargos karininkas Volker su dviem chuliganais, kaip autorė sako. Ir jie, Normanas ir Saimonas, pamatę Vilniaus sąšlavynų vaikus, buvę sukrėsti.

Šiose stovyklose vaikai buvo pratinami dirbti. Stebėtina — jie darbo ėmėsi. Gal, kad buvo gerai pamaitinti, o greičiausiai, kad „teta Vanda" ir kiti jos padėjėjai kartu skaldė malkas, rovė kelmus, ravėjo daržus, net nudažė mažą kaimo bažnytėlę. Stovyklų taisyklės, kurių vis dėlto vaikai įprato šiaip taip laikytis, buvę: stovykloj viskas galima tik reikia paklausti; paėmei daiktą, padėk į vietą; pradėjai darbą, baik; pats susirask sau darbą.

Pamažu vaikų elgesyje ėmė matytis teigiamų prošvaisčių, kurias vėl ir vėl užtemdydavo apsivogimai, melavimai, daiktų gadinimas, klijų uostymas, pabėgimai... Tačiau skaudžiausia, kas tose stovyklose įvyko, tai Lietuvos biurokratijos įsikišimai. Yra toks amerikiečių posakis — jei gerai veikia, netaisyk. Deja, biurokratai to nepripažįsta.

Atvykdavusi komisija po komisijos — sanitarinė, globos namų, dokumentų tikrinimo... Komisaras (vis dar ne viršininkas?) po komisaro landžiojo po virtuvę, palapines, kamantinėjo vaikus, ar gauna valgyt, kuris vadovas blogiausias (!). Su pasipiktinimu išmetinėjo, kad kiekvienam vaikui palapinėje nėra ploto (tik neklausė, kiek kv. metrų vaikas turi Vilniuje, miegodamas šiukšlių dėžėj!), kad nėra šilto vandens, nors stovykloj buvo šulinys, upė, dušas, kaimo pirtis, kad savanoriai studentai neturį su tokiais vaikais dirbti. Autorė, kaip vyr. stovyklų organizatorė, turėjusi sumokėt 3,000 Lt baudą. Biurokratiniai užkabinėjimai tęsėsi trejus metus. Žodžiu, buvo „taisoma", kas nebuvo sugedę.

Šitie 62 psl. apie Lietuvos pažemintuosius ir nuskriaustuosius turi labai graudžių vietų. Graudžių ir jautrių, nes ne specialiai graudžiai parašytų. Tačiau parašytų autorės širdim. Kaip tas psl. apie Vasią — baltapūkį, čiuplutį, peršviečiamą, klausinėjantį apie Dvasią-Dievą; žvelgiantį į žvaigždėtą dangų ir tyliai šnabždantį — „Ir viskas čia jo?"

„Pamačius tą vaiką, man ištirpdavo širdis, — rašo autorė, — nedemonstruodavau, bet ir neslėpiau savo meilės. Tačiau žodis meilus vaikams nebuvo žinomas. Bet susigičiję ar sukirtę kokių lažybų, jie prisiekdavo motinos širdim... Toks beribis, toks neišmatuojamas buvo jų nelaimės gylis..."

Baigdama šią skausmingą vargdienių — nuskriaustųjų — pažemintųjų litaniją, autorė rašo: „Mūsų vaikai išsivaikščiojo po kalėjimus: Tadas, Tomas, Raimondas, Aurimas... Mindaugas apvogė apakusį Tomą. Kolia pasikorė... Mes neatsisakome svajonės įkurti centrą — alternatyvą vaikų įkalinimui. Gal kas norės mums padėti?..."

Išsiduosi. Balsu paskaičius, matyti, kad Lietuvoje atsiranda „motinų Teresių" (kaip ir išeivijoje ne viena Lietuvos vaikams šelpt, mokyt ir gydyt organizacija). Bet reikia jų daugiau. Tų motiniškų širdžių, ne tik jautrių, bet labai ryžtingų ir ištvermingų, nes tų vaikų žaizdos gilios ir sunkiai gyja. Kaip rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė sako: „...Lietuva prisikėlė ir pakilo, bet kai ji atsisuko, negalėjom pažint sužaloto jos veido..."

Nijolė Jankutė

Romano konkursas

Lietuvos Tūkstantmečio minėjimo direkcija prie Lietuvos Respublikos prezidento kanceliarijos primena, kad tęsiamas romano konkursas, skirtas Lietuvos valstybės 750 metų jubiliejui.

Konkurse kviečiami dalyvauti Lietuvos ir išeivijos autoriai. Konkursui gali būti pateikti naujų romanų rankraščiai. Jie savo menine lietuvių kalba turėtų kelti ir svarstyti svarbius Lietuvos istorijos klausimus. Kompiuteriu surinktus tekstus, nurodžius autoriaus vardą, pavardę, adresą (jei yra — ir elektroninio pašto) ir telefoną, siųsti iki 2003 m. balandžio 1 d. adresu: Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija prie LR Prezidento kanceliarijos, S. Daukanto a. 3, LT 2008, Vilnius. Laimėtojai skelbiami ir apdovanojami liepos 6-ąją — Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dieną.

LTM direkcija iš dalies finansuoja laimėjusių kūrinių išleidimą ir tam tikslui skelbia konkursą leidykloms.

Informacija apie konkursą teikiama tel. 85-266 40 84, el. paštu: **jurate@ president.lt,** taip pat interneto tinklapio adresu: **http://www.is.lt/1000/.**

MES — LIETUVA!

Lietuvos valdovo Mindaugo karūnavimo ir Lietuvos valstybės 750 m. jubiliejaus proga skelbiamas, dr. Jono Adomavičiaus finansuojamas, literatūrinis konkursas.

Tema: ***MES — LIETUVA.*** Mes didžiuojamės, kad turime 1000 metų istoriją; kad esame Lietuva — tokia skirtinga įvairiais šimtmečiais, bet visada ta pati Lietuva, kurianti savo istoriją, iš savo praeities besisemianti stiprybės.

Konkursą skelbia *Lietuvių balsas*. Adresas: 2624 W. 71st. Street, Chicago, IL 60629, USA. Tel.: 773-776-3399; faksas: 773-776-7059. Daugiau informacijų bus pateikta vėliau.